

АНОТАЦІЯ

Варвашенко В. А. **Розвиток «зеленої» економіки країн ЄС в умовах цифровізації.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2026.

У сучасних умовах трансформації світової економіки екологічна складова розвитку набуває визначального значення для забезпечення довгострокової економічної стійкості та конкурентоспроможності країн. Посилення кліматичних викликів, зростання антропогенного навантаження на довкілля, обмеженість природних ресурсів та необхідність досягнення Цілей сталого розвитку зумовлюють активізацію переходу до моделі «зеленої» економіки. У цьому контексті особливого значення набуває досвід країн Європейського Союзу, які реалізують системну політику екологічної трансформації економіки, орієнтовану на підвищення ресурсної ефективності, декарбонізацію виробництва та формування екологічно збалансованих моделей економічного зростання.

Водночас сучасний етап розвитку світової економіки характеризується інтенсивним поширенням цифрових технологій, що суттєво змінюють характер функціонування економічних систем, механізми управління ресурсами та інструменти реалізації економічної політики. Цифровізація створює нові можливості для підвищення ефективності екологічно орієнтованих трансформацій, зокрема через використання цифрових платформ, аналітики великих даних, інтелектуальних систем управління енергоспоживанням і ресурсами, що сприяє оптимізації виробничих процесів та зниженню екологічного навантаження на довкілля.

Забезпечення ефективного розвитку «зеленої» економіки країн Європейського Союзу в умовах цифровізації передбачає формування цілісної системи аналітико-діагностичного забезпечення оцінювання відповідних

процесів, застосування сучасних методичних підходів до аналізу впливу цифрового середовища на екологічно орієнтований розвиток, а також розроблення науково обґрунтованих стратегічних орієнтирів економічної політики, що створює передумови для підвищення ефективності управлінських рішень, посилення синергії між цифровими та екологічними трансформаціями і забезпечення довгострокової стійкості соціально-економічного розвитку.

Актуальність дослідження полягає у розробленні теоретико-методичних та науково-практичних положень щодо розвитку «зеленої» економіки країн Європейського Союзу в умовах цифровізації, що спрямовані на удосконалення аналітичного інструментарію оцінювання відповідних процесів, визначення впливу цифрового середовища на рівень «зеленого» розвитку та формування стратегічних засад економічної політики, орієнтованої на досягнення цілей сталого розвитку.

У першому розділі **«Теоретико-методичні аспекти розвитку «зеленої» економіки країн ЄС в умовах цифровізації»** розкрито сутність та еволюцію феномена «зеленої» економіки у межах концепції сталого розвитку, визначено її місце в системі трансформації сучасних соціально-економічних систем, а також обґрунтовано роль цифровізації як чинника прискорення екологічно орієнтованих економічних перетворень. Узагальнено наукові підходи до трактування «зеленої» економіки та здійснено їх критичний аналіз з позицій відповідності сучасним викликам екологічної трансформації. Досліджено науково-філософські засади розвитку «зеленої» економіки у просторово-динамічному вимірі та сформовано концептуально-методологічну матрицю її еволюції. Це обумовило поглиблення теоретико-методологічних засад дослідження, які, на відміну від існуючих, базуються на мультидисциплінарному осмисленні феномена «зеленої» економіки як складної просторово-динамічної системи, систематизації філософських, економічних та інституційних підходів до її розвитку, а також формуванні багаторівневої парадигмально-архітектонічної моделі. Обґрунтовано структурно-логічну модель тріади розвитку «зеленої» економіки країн

Європейського Союзу в умовах цифровізації, що відображає взаємозв'язок інституційно-нормативних, технологічно-цифрових та поведінкових чинників її формування та створює методичне підґрунтя для подальшого дослідження тенденцій розвитку «зеленої» економіки.

У другому розділі **«Аналітико-діагностичне забезпечення розвитку «зеленої» економіки країн ЄС в умовах цифровізації»** здійснено критичний аналіз сучасного аналітичного інструментарію оцінювання розвитку «зеленої» економіки, досліджено індекси, показники та індикатори, що використовуються для діагностики її стану та динаміки. На основі узагальнення методичних підходів обґрунтовано методичний підхід до оцінювання тенденцій розвитку «зеленої» економіки країн Європейського Союзу, а також здійснено параметризацію цифрового середовища як об'єктивної основи визначення впливу цифровізації на рівень розвитку «зеленої» економіки. Це обумовило розроблення методичного підходу до оцінювання тенденцій розвитку «зеленої» економіки країн ЄС, який, на відміну від існуючих, базується на системній консолідації показників, індексів, критеріїв та індикаторів для комплексної діагностики її стану шляхом виокремлення функціональних складових «зеленої» економіки як інституційного феномена, систематизації загально-методологічних показників концепції сталого розвитку та формування інтегральної оцінки рівня розвитку «зеленої» економіки.

Запропоновано підхід до моделювання конфігурації статистично значущих взаємозв'язків впливу тенденцій формування цифрового середовища на рівень розвитку «зеленої» економіки, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на встановленні синектично-кореляційного зв'язку між інтегральним індексом розвитку «зеленої» економіки та інтегральним індексом параметризації цифрового середовища, що дозволило ідентифікувати групи країн Європейського Союзу залежно від характеру домінуючого впливу цифровізації на розвиток «зеленої» економіки та сформувати аналітичне підґрунтя для оптимізації стратегічної конфігурації економічної політики розвитку «зеленої» економіки країн ЄС в умовах

цифровізації.

У третьому розділі **«Удосконалення науково-практичних основ розвитку «зеленої» економіки країн ЄС в умовах цифровізації»** здійснено моделювання тенденцій розвитку «зеленої» економіки країн Європейського Союзу, обґрунтовано напрями оптимізації стратегічної конфігурації економічної політики відповідно до викликів цифровізації та цілей сталого розвитку, а також розроблено науково-практичні засади формування механізму стратегічного розвитку «зеленої» економіки країн ЄС. Це обумовило обґрунтування науково-практичних аспектів оптимізації стратегічної конфігурації політики розвитку «зеленої» економіки країн ЄС, які, на відміну від існуючих підходів, базуються на коригуванні багаторівневої системи управлінських орієнтирів і дій, спрямованих на забезпечення довгострокового сталого розвитку, кліматичної нейтральності та підвищення конкурентоспроможності економік країн ЄС відповідно до результатів моделювання тенденцій розвитку «зеленої» економіки. Зазначений підхід передбачає поетапне поєднання методів факторного, кластерного, регресійного аналізу, прогнозування та когнітивного моделювання, що дозволяє узгодити стратегічні цілі політики відповідно до диференціації стратегічних пріоритетів залежно від структурних характеристик економік окремих країн, а також забезпечити гнучкість і ефективність застосування стратегічного інструментарію.

Розроблено науково-практичні аспекти формування консолідованого механізму стратегічного розвитку «зеленої» економіки країн Європейського Союзу, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на теоретико-методологічному обґрунтуванні комплементарної взаємодії вимірів «зеленої» економіки, що формують цілісну багатовимірну систему взаємного підсилення «зелених» структурних зрушень через інструменти цифрових трансформацій. Запропонований підхід розкриває логіку узгодженого функціонування комплементарних механізмів у контексті досягнення стратегічної стійкості «зеленого» переходу та довгострокової конкурентоспроможності Європейського Союзу, забезпечуючи адаптивність

стратегічних рішень до цифрових викликів і реалізації довгострокових екологічно орієнтованих цілей розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні теоретичні положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором у дисертаційній роботі, можуть слугувати методологічною базою для розробки стратегічних напрямів, ефективних механізмів розбудови та врахування розроблених рекомендацій щодо розвитку «зеленої» економіки країн ЄС в умовах цифровізації. Запропоновані науково-практичні положення використовуються в роботі ПП «Екіпаж» (довідка № 01-11/21 від 24.11.2025 р.).

Теоретичні положення, методичні розробки, узагальнення і висновки, що містяться в дисертаційній роботі, використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на кафедрі міжнародних економічних відносин та логістики при викладанні дисциплін «Міжнародні економічні відносини», «Економіка України в умовах трансформації» для студентів спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» спеціалізації С1.02 «Міжнародні економічні відносини» (довідка №0201/130 від 15.01.2026 р.).

Напрямок дисертаційного дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зокрема за темою «Специфіка європейської економічної інтеграції України в умовах асоціації з ЄС та розвитку четвертої промислової революції» (№ державної реєстрації 0120U103458) здобувачем визначено особливості європейської економічної інтеграції України в умовах індустрії 4.0.

Ключові слова: розвиток, «зелена» економіка, сталий розвиток, країни Європейського Союзу, цифровізація, стратегічний розвиток, циркулярна економіка, трансформація, інтегральний індекс, кластер, моделювання, компліментарна взаємодія, оцінювання, механізм, прогнозування.